

Predavanje

Milan Lenuci

U povodu devedesete
obljetnice smrti

— prvi zagrebački

Srijeda, 12. studenoga 2014. u 18:30
DPUH, Preradovićeva 44

urbanist

Dr. sc. Snješka Knežević,
znanstvena savjetnica

DPUH

DRUŠTVO POVIJESNICARA UMJETNOSTI HRVATSKE
CROATIAN SOCIETY OF ART HISTORIANS

Portret Milana Lenucija iz 1902.

Milan Lenuci

– prvi zagrebački urbanist

U povodu devedesete obljetnice smrti

DPUH

**DRUŠTVO POVJESNIČARA
UMJETNOSTI HRVATSKE,**
PRERADOVIĆEVA 44, ZAGREB
DPUH@INET.HR
WWW.DPUH.HR

MILAN LENUČI (30. lipnja 1849. – 16. studenog 1924.), zagrebački urbanist, djelatan na isteku 19. i početku 20. stoljeća. Rođen je u Karlovcu, realnu gimnaziju završio je 1868. u Zagrebu, 1873. diplomirao na Visokoj tehničkoj školi u Grazu. Godine 1874. zaposlio se kao podmjernik u Građevnom uredu Gradskog poglavarstva Zagreba, 1878. postavljen je za upravitelja Gradskog vodovoda, 1882. imenovan je gradskim inženjerom, a 1891. predstojnikom Gradskog građevnog ureda. Gradskim nadinženjerom imenovan 1892., a građevnim tehničkim savjetnikom 1896. Umirovljen je 1912.

U prvom razdoblju djelovanja od 1874. do 1891. široka politehnička naobrazba omogućuje mu izrazitu svestranost, koja seže od tehničke organizacije komunalnih službi (vodovod, vatrogastvo, građevna inspekcija) do industrijskog dizajna (tipski model zagrebačkih stuba iz 1883.), arhitektonskog projektiranja i prostornog planiranja. Od 1883. kao izjavitelj odbora za izradu nove regulatorne osnove (dovršene 1887.) pretežno je zaposlen urbanističkim planiranjem. Iz tog razdoblja potječu projekti detaljnog uređenja dvaju trgova parkovnog okvira središta Donjega grada, tzv. Zelene potkove (današnjih trgova maršala Tita i J.J. Strossmayera). U drugom razdoblju djelovanja od 1891. do 1912. preuzima ukupno prostorno i urbanističko planiranje, od razvojnih makroplanova do detaljnog projektiranja.

To je doba uređenja središnjeg područja grada (Donjega grada) i njegova proširenja sa sjevera, istoka i zapada. Detaljnim projektima stilizacije pojedinih trgova: Franje Josipa I. (Trga kralja Tomislava) iz 1897., Južnog perivoja (Trga A. Starčevića) iz 1900. i Zapadnog perivoja (Trgova Mažuranića i M. Marulića) iz 1901., 1903. i 1906. Lenuci interpretira zamisao kontinuiranog parkovnog okvira donjogradskog središta i predlaže originalan model njegova ocjelovljenja: perivojni trg s dekorativnim parterom u središtu i obodno postavljenim arhitektonskim soliterima. Projekti za uređenje Kaptola, Dolca i Jelačićeva trga iz 1893., 1896., 1904., 1905., 1911., 1912. i 1916. u duhu su historicističkog urbanizma: radikalnom rekonstrukcijom povijesne strukture i probojima širokih ulica u osima najvažnijih arhitektonskih monumenata (katedrale, nadbiskupskog dvora) smjera integraciji tih područja u gradsko središte. Projektima urbanizacije istočnih područja do

parka Maksimira (1905., 1909.) napušta dotad dominantni model strogog ortogonalnog rastera za volju nepravilne čelijske strukture i provodi njome široku aveniju kojom Donji grad spaja s Maksimirom. Motiv avenije razvedenog profila, s višestrukim drvoredima, pješačkim stazama i kolnicima kao urbanogene kičme javlja se u svim projektima novih područja u ravnici ili potčnim dolinama (ulica od Ciglane do Samoborskog kolodvora iz 1900., ulica Medveščak iz 1906., Zelengajska avenija na mjestu Radničkog dola iz 1910., Miramarska cesta iz 1913.) Godine 1907. izradio je prednacrt nove generalne regulatorne osnove grada: izmještanjem željezničkih pruga iz središnjeg područja, širokim prstenom prometnica i smještajem industrijske zone s lukom istočno od gradske međe omogućuje harmonično širenje grada Trnjem, sve do rijeke Save. Taj je nacrt sinteza dotadašnjeg Lenucijevog iskustva i vizija Zagreba kao moderne metropole.

Lenucijevo djelo svjedočanstvo je njegove osobne, ali i opće evolucije od utilitarističkog planiranja, koje karakterizira izgradnju većine gradova 19. stoljeća, do artističkih i individualističkih koncepata, kako to potvrđuju projekti i vizije na prijelomu stoljeća. Poput većine suvremenika i on ustraje na kontinuitetu, ali kreativnom interpretacijom gradograditeljske baštine (O. Wagner) i iskušavanjem novih estetskih i etičkih ideja (C. Sitte, R. Unwin, K. Henrici) traži individualni iskaz i stil. Uz te opće značajke, odlikuje se izrazitim poštovanjem zatečenih: topografskih, povijesnih i simboličkih vrijednosti i naglašenim homocetrizmom (E. Franković), što osobito dolazi do izražaja u oblikovanju rezidencijalnih područja medvedničkog podbrežja. Iako velikih dio njegovih projekata i zamisli nije u potpunosti ostvaren, Lenuci je na prijelomu stoljeća postavio temelje urbanog razvoja Zagreba u 20. stoljeću.

Snješka Knežević

Medalja koju je Milan Lenuci dobio prigodom umirovljenja.